

Sosiaalinen kuntoutus Satakunnan hyvinvointialueella

Anne Hakkarainen, Aikuissosiaalityön asiantuntija/hankekoordinaattori Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus hanke

Sosiaalihuollon palvelut tutuiksi: Sosiaalinen kuntoutus 24.10.2023

Esitys

- Katsotaan ensin mitä Sosiaalihuoltolaissa mainitaan sosiaalisesta kuntoutuksesta.
- Katsotaan myös miten sosiaalinen kuntoutus näyttäytyy palvelujärjestelmässä.
- Näiden jälkeen vähän esiin tulleita käsitteitä ja mitä palvelu on käytännössä ja kenelle sosiaalista kuntoutusta usein tarjotaan.
- Lopuksi käydään lyhyesti läpi mitä sosiaalisen kuntoutuksen nykytilakartoituksesta ilmeni Satakunnan hyvinvointialueella ja miten asian suhteen edetään.

Mitä sosiaalinen kuntoutus on?

- Sosiaalihuoltolain (1301/2014, 17§) määrittely:

”Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa **tehostettua** ja **tavoitteellista** tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyy henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaan: [\(29.12.2022/1280\)](#)

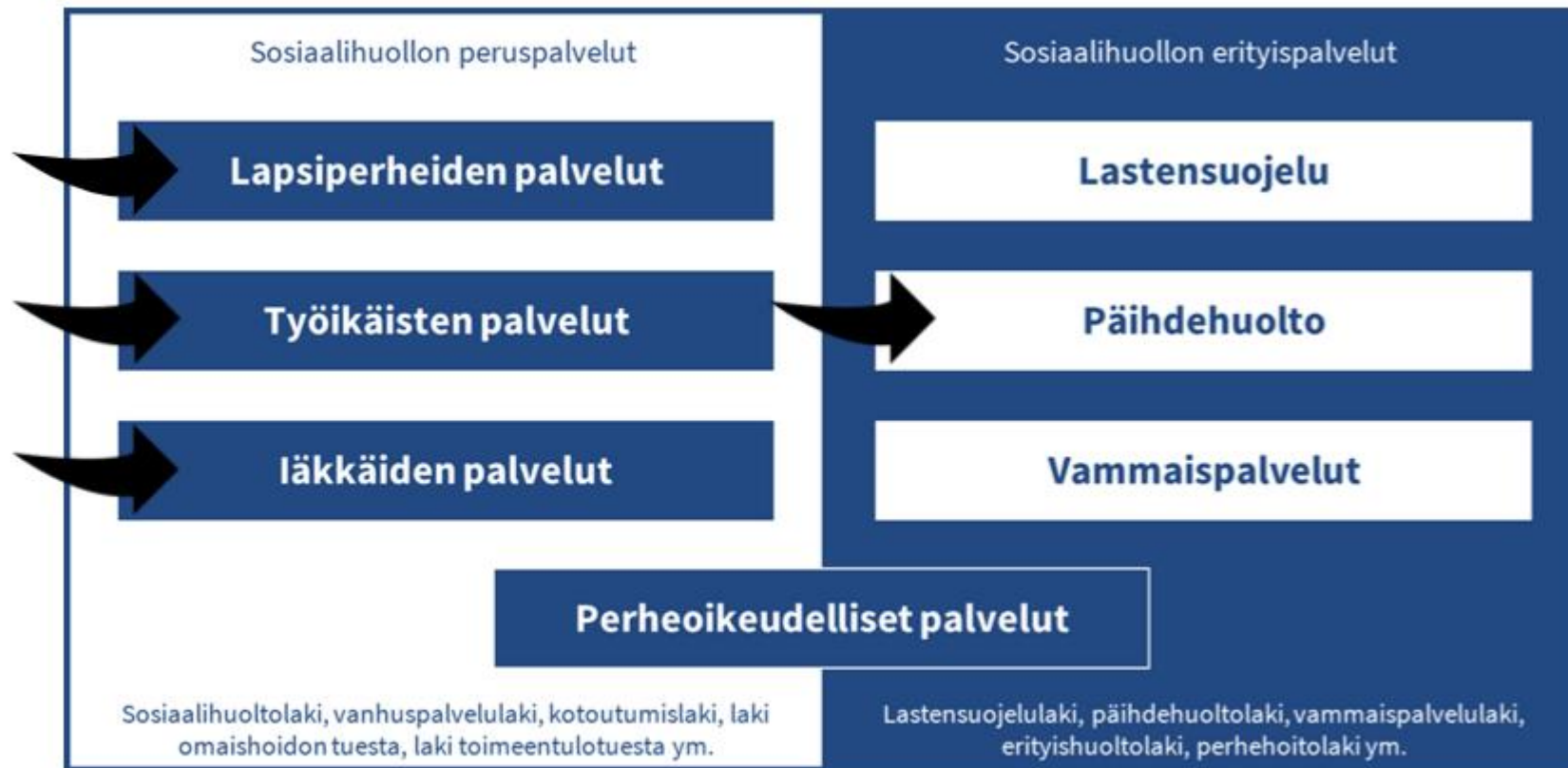
- 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
- 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
- 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
- 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
- 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä.”

Sosiaalinen kuntoutus palvelujärjestelmässä

(kuva Sanna Vähä-Vahe, projektipäällikkö: Kestävän kasvun Satakunta 2- hanke)

(<https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pagelId=100084761>)

- Sosiaalisella kuntoutuksella voidaan käsittää kaikkea toimintaa, joka tukee ja ylläpitää ihmisen hyvinvointia, sosiaalista osallisuutta ja elämää. Sosiaalinen kuntoutus on yhdistelmä sosiaalityötä, sosiaaliohjausta ja neuvonta- ja ohjauspalveluita
- Palvelu perustuu aina asiakkaan toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen kokonaisvaltaiseen selvittämiseen. Sosiaalinen kuntoutus käynnistetään palvelutarpeen arvioinnin perusteella ja palvelusta tehdään myös sosiaalihuoltolain mukainen päätös (SHL 17§).
- Toteutuakseen se vaatii käytännössä usein moniammatillista ja organisaatioiden välistä yhteistyötä sekä verkostoitumista. Painopiste toiminnassa tulee olla ehkäisevässä ja ennakkoivassa työssä.
- Sosiaalisen kuntoutuksen suhde muihin sosiaalipalveluihin, erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan on epäselvä.
- Sosiaalisen kuntoutuksen yleisinä tavoitteina on vahvistaa ihmisen sosiaalista toimintakykyä, edistää osallisuutta sekä torjua syrjäytymistä. Tavoitteidensa kautta sosiaalinen kuntoutus hahmottuu sekä korjaavana että ennalta ehkäisevänä työotteena.

Käsitteistö

- Haasteena sosiaalisen kuntoutuksen määrittelylle on käsitteistön, sisällön ja käytännön epäselvyys.
- Satakunnassa tehdyn nykytilakartoituksen yhteydessä kävi ilmi erilaiset termit:
 - Sosiaalinen kuntoutus
 - Sosiaalinen työtoiminta
 - Kuntouttava työtoiminta
 - Päivätoiminta
- Sosiaalihuollon ammattilaiset käyttävät eri termejä.
- Kentällä puhutaan sosiaalisesta kuntoutuksesta, vaikka käytännössä kyse on aivan muusta.
- Miten asiakas voi tietää mistä on kyse, jos työntekijätkään eivät tiedä?

Käytännössä

- Kaiken pohjalla tulee olla sosiaalihuollon ammattilaisen tekemä palvelutarpeen arviointi.
- Sosiaalisessa kuntoutuksessa, kuten kaikissa sosiaalihuollon palveluissa, keskiössä on asiakas ja hänen tarpeet sekä hänen määrittelemät tavoitteet.
- Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn tukeminen sekä arjen voimavarojen vahvistaminen.
- Palvelu voi olla yksilö- tai ryhmätoimintaa.
- Palvelu on maksuton.
- Sosiaalinen kuntoutus voi olla harrastusryhmiä, muuta ryhmätoimintaa tai tukea ryhmämuotoisesti. Palvelu voi olla myös etä- tai digipalvelua.

- Ryhmätoiminta tarjoaa sosiaalisia kontakteja ja vahvistaa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavia taitoja.
- Sisällöt voivat koostua mm. asiakkaan sosiaalisen elämän aktivoimisesta, kotoa lähtemisestä, itsensä ilmaisemisesta, itsestä ja kodin huolehtimisesta, kaupassa käynnistä, päivärytmin löytymisestä, asumiseen liittyvästä tuesta sekä talousneuvonnasta (mm. laskujen maksu).
- Sosiaalinen kuntoutus voi olla tukea päihteettömyyteen ryhmässä sekä myös yksilöllisenä tukena.

[\(Ryhmätoiminta ja toiminnalliset menetelmät – THL\)](#)

- Sosiaalinen kuntoutus voi olla myös työ- ja koulutusmahdollisuuksiin tutustumiseen liittyviä asioita.
- Sosiaalista kuntoutusta voi olla kaikki ne toimenpiteet, joilla tuetaan asiakasta opiskelussa, asumisessa, työssä käymisessä, liikkumisessa ja sosiaalisissa suhteissa tai vapaa-ajantoiminnoissa.
 - asiakkaiden tarpeista lähtevää moniammatillista työtä
 - sosiaalisten suhteiden ja tilanteiden tukea.
- Vertaistuki ja verkostotyö (viranomaiset ja kolmas sektori) suuressa roolissa.

- Tapaamiset voivat olla sosiaalitoimessa, kahvilassa, kohtaamispaikassa tai missä asiakas kokee voivansa olla oma itsensä – myös asiakkaan kotona.
- Matalan kynnyksen palvelu.
- Sosiaalinen kuntoutus EI saa olla vain työelämäänsä tähtäävä ja orientoiva palvelu.
- Olennaista sosiaalisessa kuntoutuksessa on ihmisten keskinäinen vuorovaikutus ja yhteiskuntaan kuulumisen tunne sekä arjen sujuminen haasteista huolimatta.
- Sosiaalinen kuntoutus on palvelu, jossa on alku- toteutus- ja loppuvaihe.
 - tavoitteellisuus

Kenelle?

- Sosiaalista kuntoutusta tarjotaan usein pitkäaikaistyöttömille, mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakkaille, neuropsykiatrisia haasteita omaaville asiakkaille, vapautuville vangeille, maahanmuuttajille sekä asiakkaille, jotka käyttävät paljon sote- palveluja.

Palvelu Satakunnassa (nykytilakartoitus)

- Satakunnan hyvinvointialueen kunnissa on tehty yhteensä 436 asiakkaalle sosiaalisen kuntoutuksen päätös vuonna 2022.
- Ikäjakama paikkakunnilta, joilta se oli saatavilla osoittaa sen, että suurin osa asiakkaista on ollut syntynyt 1990- luvulla.
- Palvelu on ollut paljon kuntouttavaan työtoimintaan rinnastettavaa.
- Käsitteistö oli kirjavaa
 - Sosiaalinen kuntoutus on tehostettua tukea- työntekijät puhuivat sosiaalisesta kuntoutuksesta, sosiaalisesta työtoiminnasta ja päivätoiminnasta, jotka ovat kuitenkin eri asioita.
- Oli paikkakuntia, jossa palvelua ei ole myönnetty lainkaan eikä tähän oltu myöskään budjetoitu erillistä rahaa -> suuret paikalliserot
- Sosiaalihuoltolaki ei määritä mitä palvelu on, jonka vuoksi mallintaminen on haastavaa ja erot suuria.
- Nyt muodostettu kehittäjäryhmä mallintaa tehdyn nykytilakartoituksen avulla mahdollista tulevaa Satakunnan hyvinvointialueen mallia ja esittää tämän eteenpäin vastuuyksikön päällikölle.

Jatko

- Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäjäryhmä esittää erilaisia ehdotuksia, joista lähdetään mallintamaan hyvinvointialueen omaa toimintamallia aikuisten sosiaalipalveluissa.
 - Tavoitteena on ennen kaikkea tehdä oma toimintaohje ja -malli, joka on lyhyt ja ytimekäs.
 - Toimii myös ohjenuorana yhteistyökumppaneille.
 - Kehittäjäryhmä tavannut työntekijöitä, jotka kehittävät palvelua muilla hyvinvointialueilla.
- Päällimmäisenä tavoitteena on kartoittaa sosiaaliohjauksen ja sosiaalisen kuntoutuksen ero käytännössä ja avata tämä selkeästi tulevassa toimintaohjeessa.